

Praktische tips voor het vak Nederlands

Postbus 1045
6801 BA Arnhem · www.loesje.nl

**EINDELIJK
IETS GEVONDEN
WAARVAN IK
NOOIT WIST DAT
IK HET ZOCHT**

Loesje

Woordraadstrategiekaart (Help! Wat betekent dit woord?)

1. Ik lees een stukje terug of verder...

- Er staat een woord dat hetzelfde betekent (**synoniem**) De **dementerende** (geestelijk aftakelende) vrouw kan zich steeds minder herinneren.
- Er staat een woord dat het tegengestelde betekent De bejaarde vrouw is niet aan het **dementeren**, ze heeft een goed geheugen.
- De betekenis staat uitgelegd. Uw vrouw zal langzaam geestelijk aftakelen en zich weinig herinneren, **dementeren** heet dat.

2. Kijk naar het plaatje of de illustratie bij de tekst. Misschien heeft dit iets met het woord te maken.

Als er gevaar dreigt, blijven de jongen **instinctief** bewegingsloos staan.

3. Kijk naar het woord, misschien ken je er al een stukje van.

Als er gevaar dreigt, blijven de jongen **instinctief** bewegingsloos staan. **instinctief** - **instinct**

4. Soms kom je zelf niet achter de betekenis, zoek het dan op in een woordenboek.

- Gidswoorden bovenaan elke bladzijde helpen je om snel de goede bladzijde te vinden.
- Trefwoorden zijn de vetgedrukte woorden die tegen de kantlijn staan.
- Bij betekenis van werkwoorden zoek je op het hele werkwoord.
- De letters en tekens achter een trefwoord:
  - o: Het is een onzijdig woord, een vrouwelijk (v) woord, of een mannelijk (m) woord.
  - [...] : Tussen deze haakjes staan de laatste letters van het meervoud.
  - – of ~ : Vul het trefwoord in (of het eerste stuk ervan) bijv.: **buffet**bediende.
  - ww: werkwoord bn: bijvoeglijke naamwoord bw: bijwoord
- De betekenissen van alle afkortingen vind je (meestal) achterin het woordenboek

Werkwoordspelling hulpkaart

Wat is het onderwerp?	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd zwakke werkwoorden (klankvast)	Verleden tijd sterke werkwoorden (klankveranderend)
Ik, ... jij? Gebiedende wijs	stam	stam + te stam + de <i>Twijfel je? Het sexy fokschaap!</i>	Schrijf op wat je hoort
Hij, jij, je, u, zij, het, men Jantje, etc.	stam + t		
Wij, jullie, zij, de vrienden	hele werkwoord (wij-vorm)	stam + ten stam + den <i>Twijfel je? Het sexy fokschaap!</i>	Schrijf op wat je hoort
Voltooid deelwoord (ge,-be-,ve)		Maak langer en je hoort waar het voltooid deelwoord op eindigt, of gebruik het sexy fokschaap!	Ik ben verbrand. Ik heb gebracht.

Het sexy fokschaap

Twijfel je of het Jan juichte of juichde moet zijn? Is het bloosde of blooste? Het sexy fokschaap helpt je om altijd de goede regel toe te passen!

Neem het hele werkwoord: blozen / juichen

Haal er – en af: bloz / juich

De laatste letter van 'bloz' zit NIET in het sexy fokschaap, daarom: bloos**de**.

De laatste letter van 'juich' zit WEL in het sexy fokschaap, daarom: juich**te**.

Sexy fokschaap

Werkwoord

Passen

Neem het hele werkwoord en haal er –en van af.

PAS

- Eindigt op een –s–
- Staat de –s– in 't sexy fokschaap?
- Ja? Dan een –t
- Nee? Dan een –d

Woordsoorten hulpkaart

Lidwoord (lw): de, het, een

Zelfstandig naamwoord (zn): Zelfstandig naamwoorden zijn woorden waar je een lidwoord voor kunt zetten. Je gebruikt ze voor: dieren, mensen, dingen, plaatsen en voor (eigen)namen (ook al kun je daar soms geen lidwoord voor zetten).

Bijvoeglijk naamwoord (bn): Een bijvoeglijk naamwoord zegt iets over een zelfstandig naamwoord. Het bijvoeglijk naamwoord geeft een eigenschap of kenmerk van het zelfstandig naamwoord aan. (Bijvoeglijk naamwoorden staan vaak voor een zelfstandig naamwoord). Voorbeeld: een moeilijke opdracht

Voorzetsel (vz): op, voor, tegen, naar, van, boven, onder, sinds, dankzij, gedurende, etc.

Zelfstandig werkwoord (zww): Zelfstandige werkwoorden zijn woorden die aangeven wat er wordt gedaan (doe-woorden). Ze hebben een zelfstandige betekenis en kunnen niet weggelaten worden. **Voorbeelden van zelfstandige werkwoorden: doen, geven, nemen, paardrijden, lopen, kletsen, slapen, gapen, schrijven, drinken, eten, etc.**

Hulpwerkwoord (hww): Een hulpwerkwoord is een werkwoord dat niet zelfstandig, maar slechts in combinatie met een ander werkwoord kan voorkomen. Het is "het hulpje in de zin", je kunt het hww weglaten zonder dat de zin van betekenis verandert. Bijvoorbeeld: Ik **heb** me vergist. **Voorbeelden van hulpwerkwoorden: hebben en zijn.**

Koppelwerkwoord (kww): Een **koppelwerkwoord** verbindt twee delen van een zin, waarbij het ene deel een naamwoord is en een eigenschap van het andere deel (het onderwerp) aangeeft. Koppelwerkwoorden komen in een zin met een naamwoordelijk gezegde voor.

De koppelwerkwoorden: zijn, worden, blijven, blijken, lijken, schijnen, heten, dunken, voorkomen.

Persoonlijk voornaamwoord (pers. vnw)

Het persoonlijk voornaamwoord verwijst naar een persoon, een groep personen, voorwerpen of zichtbare zaken.

Ik, jij, je, u, hij zij, ze, het, wij, we, jullie, u, zij, ze (onderwerpsvorm)

Voorbeeld: Ik geef een boek.

mij, me jou, je, u, hem, haar, het, ons, jullie, u, hun, hen, ze (voorwerpsvorm)

Voorbeeld: Geef hem maar aan **haar**.

Bezittelijk voornaamwoord (bez. vnw)

Het bezittelijk voornaamwoord geeft bezit aan. Het kan ook zelfstandig voorkomen, er staat dan een lidwoord voor. Bijvoorbeeld:

mijn - de mijne

Andere bezittelijke voornaamwoorden zijn: **jouw, uw, haar, zijn, onze, ons, jullie, hun**. Bijvoorbeeld:

Onze kat heeft een haal in **jouw** trui gemaakt.

Aanwijzend voornaamwoord (aanw. vnw): **Aanwijzende voornaamwoorden zijn: deze, dit, die en dat.** Een aanwijzend voornaamwoord kan in plaats van een lidwoord voor het zelfstandig naamwoord staan (**dit** boek). Het kan ook zelfstandig in een zin voorkomen: Dit ijsje vind ik lekkerder dan **dat**. Het aanwijzende voornaamwoord verwijst altijd naar het zelfstandig naamwoord.

Vragend voornaamwoord (vr.vnw):

De vragende voornaamwoorden zijn: **wie, wat, welke en wat voor (een), waarom, wanneer, hoe etc.** Meestal staan ze aan het begin van een vragende zin. Let op: Vragende voornaamwoorden verwijzen altijd naar iets of iemand. Let dus op bij vraagwoorden als 'waarom', 'hoe', 'wanneer', 'waarin'...dat soort vraagwoorden verwijzen (vragen) NIET naar dingen of mensen, maar naar redenen, hoedanigheden, tijden, plaatsen...dat soort vraagwoorden zijn **bijwoorden**.

Wederkerend voornaamwoord

Het wederkerend voornaamwoord komt alleen voor in combinatie met wederkerende werkwoorden, zoals: zich schamen, zich verbazen, etc. Het verwijst naar de persoon die het onderwerp is. Bijvoorbeeld:

Ik vergis **me** Hij vergist **zich** U schaamt **u** Hij /Zij schaamt **zich** Wij schamen **ons** Jullie schamen **je**

Wederkerig voornaamwoord

Het wederkerig werkwoord zijn woorden die van elkaar zijn afgeleid, ze verwijzen naar meerdere personen.

Voorbeeld: elkaar, mekaar, elkander. *Wij geven **elkaar** de antwoorden van de opdrachten.*

Betrekkelijk voornaamwoord (betr. vnw): De belangrijkste zijn die en dat. Het verwijst naar een woord, of woordgroep die **vlak voor het betrekkelijk voornaamwoord** staat. Dat noemen we het antecedent.

VB: Het concertkaartje **dat** ik had besteld, heb ik niet ontvangen. **Dat** verwijst naar **antecedent** concertkaartje.

Onbepaald voornaamwoord (onb.vnw):

Voorbeelden van onbepaalde voornaamwoorden zijn: iets, niets, niemand, iemand, alles, men, wat, elke, ieder. 'Wat' is een onbepaald voornaamwoord als je het kunt vervangen door iets.

Bijwoord (bw):

- geven een plaats aan: **hier, er, daar, rechts, ergens, nergens**
- geven een tijd aan: **nu, soms, plotseling, 's morgens, gauw, vanavond, daarna**
- zijn woorden als: **wel, toch, ook, nog, immers, niet, misschien**
- zijn vraagwoorden als: **waar, wanneer, waarom, waardoor, waarmee en hoe.** (Verwar het bijwoord niet met het vragend voornaamwoord)
- kunnen iets zeggen over:
  - een werkwoord: De scooter rijdt **hard**.
  - een ander bijwoord: Hij heeft zijn test **bijzonder slecht** gemaakt.
  - een bijvoeglijk naamwoord: Er liggen **erg** zieke mensen in een ziekenhuis.

Let op: haal het bijwoord en het bijvoeglijk naamwoord niet door elkaar: een bijvoeglijk naamwoord zegt iets van een zelfstandig naamwoord!

Zinsontleding hulpkarta

Stap 1: Persoonsvorm

De persoonsvorm is altijd een werkwoord! Je kunt de persoonsvorm vinden door:

een vraagzin te maken. De persoonsvorm komt (meestal!) vooraan te staan.

de tijd te veranderen: tegenwoordige tijd / verleden tijd , de pv verandert mee.

het getal te veranderen: enkelvoud / meervoud , de pv verandert mee.

Stap 2: Zinsdelen

Verdeel de zin in zinsdelen door een **woord of groepje woorden voor de persoonsvorm te plaatsen**.

Stap 3: Werkwoordelijk gezegde

Persoonsvorm + infinitief (= hele werkwoord) & voltooid deelwoord

(De handeling, dat wat iemand of iets doet: bewegen, roeien, etc.)

Stap 4: Onderwerp

Wie / wat + werkwoordelijk gezegde?

(Wie of wat doet het?)

Stap 5: Lijdend voorwerp

Wie / wat + gezegde + onderwerp?

(Is het "slachtoffertje", kan er niets aan doen en ondergaat de handeling: Oma krijgt EEN PEN)

Meewerkend voorwerp

Aan of voor wie / wat + gezegde + onderwerp + lijdend voorwerp?

(Een meewerkend voorwerp komt voor in zinnen met een werkwoord welke aangeeft dat een lijdend voorwerp **verplaatst van de ene naar de andere persoon**: Sanne geeft de pen AAN OMA)

Bijwoordelijke bepaling

Een bijwoordelijke bepaling blijft over en geeft **antwoord op vragen als**:

**Waar? (plaats) , wanneer ? (tijd), waarom , waarmee? , waarheen? ,
waarvandaan? , waarvoor? , hoe? , hoelang? , hoeveel? , etc.**

Hulpkaart leestekens

Nummer	Regel	Voorbeeld
1	Een komma achter woorden als: ach, hé, tja, nietwaar, helaas	Hé, kom je nu hier?
2	Je zet een komma tussen 2 werkwoorden uit <u>verschillende ww gezegdes</u> .	Als je eerder opstaat , ben je op tijd op school.
3	Een komma voor woorden als: maar, want, omdat, etc.	Ik heb het koud, want het sneeuwt buiten.
4	Na de aanhef en groet in een brief een komma	Geachte heer/mevrouw,
5	Voor een uitwerking zet je een dubbele punt	Ik weet maar 1 oplossing: kom naar huis!
6	Tussen delen van een opsomming zet je een komma	Houd jij ook van bananen, appels , peren en druiven?
7	Als voor een opsomming 1 of meer samenvattende woorden staan, zet je hierachter een dubbele punt	Twee goede redenen zijn : het is gezond en ook nog lekker.
8	Als je iets nog extra verduidelijkt, zet je dat deel tussen komma's	Mevrouw Loef, docent Nederlands , was gisteren ziek.
9	Als je een uitspraak letterlijk wilt opschrijven, zet je eerst een dubbele punt en aanhalingstekens voor en achter de woorden	Hij zei: "Ik ben het hier niet mee eens!"
10	Als er eerst een uitspraak staat en vervolgens wie het gezegd heeft, zet je eerst aanhalingstekens en hierna een komma	"Ik ben het hier niet mee eens" , zei hij.
11	Als de aangehaalde woorden vooraan staan en later in de zin weer verder gaan, open je met aanhalingstekens en zet je een komma ertussen en ga je hierna weer verder met aanhalingstekens	"Ik ben het hier niet mee eens" , zei hij , "of zie jij het anders?"
12	Een aanspreking is altijd door een komma gescheiden van de rest van de zin.	Jasper , wil je dit boek lenen?
13	Bij gedachten en wensen worden geen aanhalingstekens geplaatst.	Sarina dacht: had ik maar beter geleerd voor mijn toets.
14	Je zet een komma voor verbindingswoorden als: dat, zodat, doordat, omdat, daardoor, hierdoor, als.	Ik ben moe, omdat ik niet kon slapen.
15	Tussen 2 zinnen die nauw met elkaar verband houden, plaats je een puntkomma. Je plaatst je zeker een puntkomma wanneer in de tweede zin een woord staat dat het verband tussen beide zinnen versterkt.	Marieke moest naar de dokter; daarom was ze niet op school.
16	Titels van boeken, films, etc. staan tussen aanhalingstekens.	Heb je het boek "De steen der wijzen" gelezen?

Overzicht filmpjes

Afspeellijsten:

Leesvaardigheid: <http://www.youtube.com/playlist?list=PLHhHafFcp92UeC4vtmKqG6KpxPFAc6zNU>

Schrijfvaardigheid:

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLHhHafFcp92XdlrM2tzFFe2hFVsPeuLJ>

Grammatica zinsontleding: <https://www.youtube.com/watch?v=oWd8FGJAWeM>

Grammatica ALLE woordsoorten: <https://www.youtube.com/watch?v=XMnjqjKznMo> en
<https://www.youtube.com/watch?v=UUtNIO2JZaA>

Werkwoordspelling:

<http://www.youtube.com/playlist?list=PLHhHafFcp92Ut2pvQYTBXOCQXRJo41hMh>

Overige spellingregels: <http://www.youtube.com/playlist?list=PLHhHafFcp92UGJrk-ZUDFMUAarEDrxT6R>

Leesvaardigheid:

Lezen 1 - Leesstrategieën: <http://youtu.be/15GySyrXDo4>

Lezen 2 - Schrijfdoelen en Tekstsoorten: <http://youtu.be/6gBCD5EuayU>

Lezen 3 - Publieksgerichtheid: <http://youtu.be/TcdFhcW-IB8>

Lezen 4 - Tekstopbouw I: http://youtu.be/M5t5IbZqu_I

Lezen 5 - Tekstopbouw II: <http://youtu.be/4F81-tWcfJw>

Schrijfvaardigheid:

Schrijven 1 - De voorbereiding:

<http://youtu.be/3NiQZ9xtEPE?list=PLHhHafFcp92XdlrM2tzFFe2hFVsPeuLJ>

Schrijven 2 - Van bouwplan tot het schrijven van een tekst:

<http://ö.be/5ZR5bllHoIY?list=PLHhHafFcp92XdlrM2tzFFe2hFVsPeuLJ>

Schrijven 3 - Uiteenzetting, beschouwing, recensie en betoog:

https://www.youtube.com/watch?v=Z_59Ep_7t9E&list=PLHhHafFcp92XdlrM2tzFFe2hFVsPeuLJ&index=3

Grammatica:

Zinsontleding t/m de bijwoordelijke bepaling: <https://www.youtube.com/watch?v=poZtIjT-Es8>

Woordsoorten lw, bn, zn, ww, vz: <https://www.youtube.com/watch?v=-5W0EFli4o>

Woordsoorten: persoonlijke, bezittelijke, aanwijzende voornaamwoorden, telwoorden: <https://www.youtube.com/watch?v=JWnkYnBBVVM>

Werkwoordspelling:

Werkwoordspelling in 2 minuten: <http://youtu.be/VZt5A-QKimA>

Werkwoordspelling in een notendop: <http://youtu.be/EqYu-gIFuRU>

Gebeurt of gebeurd?: <http://youtu.be/sdDz9E7SMYU>

Sexy Fokschaap: <http://www.spellingjuf.nl/filmpje4.html>

Spellingregels:

Spellingregels 1 - Hoofdletters: <http://youtu.be/BKVOtLDzrHI>

Spellingregels 2 - Meervouden: <http://youtu.be/D-aGui502CU>

Spellingregels 3 - Tussen -s: <http://youtu.be/GBwTG1IdVO4>

Spellingregels 4 - Tussen -n: <http://youtu.be/CIz8kUaUWj0>

Spellingregels 5 - Verkleinwoorden: http://youtu.be/UkGb_PAYn0c

Spellingregels 6 - Aan elkaar of los: <http://youtu.be/43PPKimD3yg>

Spellingregels 7 - Liggend streepje: http://youtu.be/F_HDtAMzPsE

Spellingregels 8 - Trema: <http://youtu.be/FoL2CI2fZL4>

Spellingregels 9 - Apostrof: <http://youtu.be/FiabJhM1nDo>

Spellingregels 10 - Accenten: <http://youtu.be/G5SkiCT11j0>

Spellingregels 11 - Getallen: <http://youtu.be/gqgTZJbWFiU>

Spellingregels 12 - Sommige(n): <http://youtu.be/cECgJzxBYOI>

Spellingregels eindtest: <http://youtu.be/2zA0A9nWTXc>

Online oefenen

www.welklidwoord.nl

<http://leestrainer.nl/cito/volgsysteem/uitleg.htm>

<http://www.gespeld.nl/>

<http://www.jufmelis.nl/>

<http://www.berktekst.nl/>

<https://www.welklidwoord.nl/>

<http://www.cambiumned.nl/>

<http://www.nederlandswebsite.nl/>

<http://leestrainer.nl/>

<http://www.spelling.tormentil.nl/>

<http://www.beterspellen.nl/website/index.php>

<http://www.dedigitaledocent.net/new-page-4/>

<http://onlinenederlands.nl/>

<http://jan.liebregts.eu/>

<http://juf-hannah.nl/>

<http://nedlezen.blogspot.nl/>

<http://nedschrijven.blogspot.nl/>

